

leksikonima. Njegovo najznačajnije djelo "O Crkvenoj državi" predstavio je dr. Ante Maletić.

Danijel DELONGA

Mile Bogović, *Otočac od spomena na Bašćanskoj ploči do biskupijskog središta u XV. stoljeću. Povodom 550. obljetnice osnutka Otočke biskupije (1460.-2010.)*, Otočac, 2010.

Otočac u Lici istraživačima je zanimljiv kao višestoljetno naselje i kao središte svojevrsne cjeline ovoga dijela Hrvatske, i to po pripadnicima raznih etnosa, narodnosti, naroda i nacija; a možda je točnije reći – po njihovim voditeljima i voditeljskim strukturama. U predantičko i antičko doba ovdašnji su život obilježili Iliri, a u antici i vladajući Rimljani, pa, zatim, u njihovo doba zvani "barbari", tj. pripadnici germanskih, slavenskih, avarskih i drugih etnosa, u srednjemu vijeku Hrvati i Mađari, a na razmeđu iz srednjega u novi vijek također Srbi, Vlasi. Tu su Osmanlijska i Habsburška Monarhija, u novome vijeku – osim Beča, Carigrada i Pariza, još i Rim, Beograd i Berlin. Međutim, svi nestaju, osim Hrvata i Srba, te kršćanstva, od njegova početka kao dio rimske crkve, potonjega katoličanstva, a s pojavom Srba još i pravoslavlja. Dakako, ne smije se zaboraviti spomenuti i neposredne feudalne gospodare u srednjovjekovlju – knezove Krčke, koji su postali potonji knezovi Gacki, Modruški, te kao Frankapani/Frankopani. Cjelokupni je život snažno obilježen staroslavenskom/starohrvatskom Službom Božjom te glagoljanjem, odnosno glagolji-

com kao prvim hrvatskim pismom. O svemu rečenome postoje legende, ali i izvorna vrela u Hrvatskoj i izvan nje, te znatna starija i novija literatura na hrvatskome i drugim jezicima. Među autorima u naše dane bitan prinos historiografiji daje dr. sc. Mile Bogović, svećenik ranije Senjske biskupije, pa Riječke nadbiskupije/metropolije, gostujući nastavnik Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Teologije u Rijeci Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, autor niza knjiga, rasprava i članaka, prvi/sadašnji ordinarij Gospičko-senjske biskupije, sa sjedištem u Gospiću. Sada u rukama imamo njegovu novu knjigu, zapravo studiju od 72 tiskane stranice – *Otočac od spomena na Bašćanskoj ploči do biskupijskog središta u XV. stoljeću. Povodom 550. obljetnice osnutka Otočke biskupije (1460.-2010.)*, Otočac, 2010., naklada grada Otočca, Gospičko-senjske biskupije i Župe Presvetog Trojstva Otočac. U ime editora odgovara župnik i generalni vikar mons. mr. Tomislav Šporčić, recenzent prof. dr. sc. Željko Holjevac, lektorica s. Robertina Medved, prof., tehnički urednik mr. sc. Draženko Tomić, dok je tisak u 1000 primjeraka u OG. grafici Ogulin. Knjiga se sastoji od 8 cjelina, od kojih je prva *Predgovor* (datiran s 10. 1. 2010.) iz pera Marija Barkovića, gradonačelnika Otočca, koji ističe da je veoma "važno da se na osnovu dostupnih i poznatih podataka krene u sustavno istraživanje otočke povijesti"; tome će pridonijeti i znanstveni skup o Gackoj i Otočcu u srednjemu vijeku (održan je 5. 3. 2010.). Druga, omanja cjelina nalazi se na zadnjoj stranica korica knjige, a to je *Izvod iz recenzije knjige*, rekospo Ž. Holjevca, profesora na Odsjeku

za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i voditelja Područnoga centra u Gospiću Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" u Zagrebu. Sâm autor započinje sadržaj svojega djela s *Prethodnim napomenama*; upozorava čitatelja da s nekim izmjenama i dopunama preobjavljuje svoja dva članka; prvi je tiskan u zborniku *Grad Otočac*, 3, 1997, pod naslovom *Otočka biskupija* i u zborniku *900 godina Bašćanske ploče (1100.-2000.)*, tj. Krčki zbornik, sv. 42, 2000, pod naslovom *Otočac Bašćanske ploče*. Nada se da će sadašnje izdanje koristiti školama i učenicima kao i sudionicima predstojećega znanstvenog skupa. Upozorava i na to da se Otočac nalazi u Lici, ali to je uobičajeno "tek nakon razvojačenja Vojne krajine (1881.)", te u Gackoj (redovito se tako kaže u srednjemu vijeku), pa koristi i jedan i drugi naziv. Autor, zatim u *Uvodu* donosi opće i zasebne naznake zbivanja od sredine XI. st. dalje, pa tako i dileme o tome jesu li "počeci kristijanizacije Hrvata išli od otoka i obalnog pojasa prema unutrašnjosti, tj. od područja pod bizanstkim utjecajem" ili "s kopna prema obali širi se latinizacija s gregureskom reformom", te da je "mjesto nastanka Bašćanske ploče" prije toga vremena bilo pod ističnim utjecajem (str. 11). Dalje piše o interakcijskim povezanostima o. Krka i Otočca pa daje 1. poglavlje *Je li naše područje zavičaj glagoljice i staroslavenskog bogoslužja?* pa 2. poglavlje *Ključna uloga monaštva pri čuvanju i prenošenju glagoljice i staroslavenskog bogoslužja*, 3. *Bizantsko redovništvo prelazi na benediktinsku regulu* te daje 4. *Glagoljica u Gackoj*. Drugo je autorovo poglavlje naslovljeno:

Otočka biskupija. Naime, ovi prostori bili su feudalna svojina knezova Krčkih, od XV. st. s prezimenom Frankapan/Frankopan, te su imali i patronatsko pravo nad Krbavskom i Senjskom biskupijom. Nakon diobe imanja 1449. god. između više braće, oni dijele i biskupije, pa knez Stjepan u svojem dijelu feuda sjedište Krbavske dijeleze stavlja u Modruš, a knez Sigismund 1460. u Otočac. Oba nova konstituiranja potvrđuje papa. Otočac statusno postaje i civitas (grad). Tako, u toj drugoj glavi poglavlje je 1. *Utemeljitelj biskupije Sigismund Frankopan*, 2. *Vrijeme biskupa Blaža Nikolića (1460.-1492.)* – dubrovačkoga dominikanskog redovnika u zadarskome samostanu (knez Sigismund mu je dao posjede i u Senjskoj Dragi i kod Novoga Vinodolskog. Iako je ugarsko-hrvatski kralj Matija Korvin bio Blažev protivnik, papa Lav X. ga je "imenovao svojim povjerenikom za Ilirik (Balkan)", a iste je "1515. potpisan kao glavni povjerenik pape za Ugarsku". Četvrto poglavlje govori o *Biskupskoj desetini u Gackoj*, peto o *Župama i crkvama na području biskupije*, šesto o *Redovništvu* (benediktinci, augustinci, franjevci, dominikanci). Na kraju su *Zaključak*, *Ustavna bula otočke biskupije od 5. ožujka 1460. godine (Reg. Vat. vol. 477, f. 243r-244v)* na latinskome, te njezin *Hrvatski prijevod*. Sadržaj knjige je izrazito znanstvenoga karaktera te ima i *Popis imena i pojmova*, te niz faksimila i fotografija, a da se i ne govori o znanstvenome i stručnom razgibanju, tumačenju, diskusiji, interpretaciji vrela i literature, a tu je i ostali dio znanstvenoga aparata – preko 120 bilježaka ispod teksta (fusnote). Autor daje svoja mišljenja, a

neka od njih suprotna su dosadašnjim stajalištima pojedinih historiografa i drugih istraživača. Ali – to je dobro. Stoga je djelo sadržajem vrijedno znatno šire nego samo za povijest Otočca i Gacke, vrijedno je i za “hrvatsku povijest u cjelini” – u čemu se u potpunosti slažemo s recenzentom prof. dr. sc. Ž. Holjecom. Sasvim sigurno će imati korisnih, poticajnih odjeka u idućim istraživanjima i proučavanjima historiografa.

Akademik Petar STRČIĆ

Inoslav Bešker, *Ivan Pavao II. Papa globalne komunikacije*, Zagreb, 2010.

Drugi Sveti Otac u povijesti kršćanstva – Ivan Pavao II. – posjetio je Zapadnu Hrvatsku 2003. godine. Avionom je doletio i odletio s aerodroma na o. Krku (mojoj Boduliji!), a u međuvremenu je boravio u Rijeci, sudjelujući u nizu crkvenih i drugih manifestacija. Pri tome ga je dočekaao, pratio i ispratio – upravo – ogroman broj ljudi, kojih se može usporediti samo s onim mnoštvom koje je u ovome kraju dočekivalo, pratilo i ispraćalo jedino Josipa Broza Tita. I papu se dočekalo s pravom, a to govori i činjenica – i danas se on ubraja među najpopularnije i u svjetskim razmjerima najzanimljive, dakle znamenite ličnosti. Isto tako – taj je poglavar Katoličke crkve, odnosno Sv. Stolice i danas najpopularniji i najpoznatiji papa, naravno, nakon prvoga, apostola Sv. Petra. To je mjesto – smatraju svi objektivni istraživači i proučavatelji povijesti (dakle udaljenijih vremena), i prošlosti (nedavnih događanja) – s pravom zaslužilo ne samo svojim neuobičajenim za pape javnim ponašanjem, već

i stvarnim djelovanjem i plodnim rezultatima njegova rada. (Franjevci na Trsatu, u Rijeci, čije je svetište Majke Božje posjetio papa, odužuju se svake godine – sagradili su i *Pastoralni centar Svetišta – Aulu pape Ivana Pavla II.*, pa su tako imali svečanost sedmi put, od 2. do 4. 6. 2010.).

O svemu tome postoji veliki broj ne samo novinskih članaka te audio i tv priloga, već i niz knjiga, pa i veoma opsežnih monografija i fotomonografija. Sve je to pridonijelo za života Ivana Pavla II. pa i duže vremena poslije njegova preminuća da Katolička crkva na razne načine bude u vrhu drugih crkava na svijetu te da se u znatnoj mjeri u različitim nepogodama održi i dalje u vrhu političkih i drugih zbivanja, pa tako i u Hrvatskoj.

O svemu tome i o drugome govori i najnovije djelo, nevelika knjiga hrvatskoga novinara, publicista i znanstvenika dr. sc. Inoslava Beškera, koji već duže vremena živi i novinarski profesionalno djeluje u Rimu i iz Rima, pa tako i u vezi sa Sv. Stolicom, ali u Italiji je i sveučilišni profesor. Bešker je istodobno i izvrstan publicista pa je do sada objavio niz kvalitetnih priloga, kao i više knjiga. Posljednja je objavljena u ožujku 2010. god. u Zagrebu, na sada sve popularniji nakladnički način i u našem izdavačkom svijetu – to je učinio zagrebački dnevnik *Jutarnji list*, a knjiga se prodaje za samo 8 (osam) kuna (!). Tiskana je – s nizom fotografija (gotovo sve u boji) na 95 stranica, ali sa sitnijim slovima i bez proreda, tako da bi broj uobičajenih stranica bio znatno veći. Izdavač je, rekoh, *Jutarnji list*, odnosno njegov nakladnik Europa press holding, odgovoran Ninoslav Pavić, urednik je Željko Ivanjek, grafički je